

A stylized illustration of a river scene. In the foreground, a person is sitting in a small red boat on a river with wavy lines representing water. The background features a dense line of trees and foliage in shades of blue and green. Above the trees, several birds are flying in a light blue sky. The overall style is graphic and modern.

Elaine
Feeneyová

Jak postavit loď

Přeložila Alena Snelling

román

Jak postavit loď

Vyšlo také v tištěné verzi

Elaine Feeneyová

Jak postavit loď – e-kniha

Copyright © Paseka, 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Jak postavit lod'

Elaine
Feeneyová

Jak postavit lod'

Paseka

Přeložila Alena Snelling

Tato kniha byla vydána s laskavou podporou Literature Ireland

HOW TO BUILD A BOAT

Copyright © Elaine Feeney, 2023

First published as How to Build a Boat in 2023 by Harvill Secker, an imprint of Vintage. Vintage is part of the Penguin Random House group of companies.

Translation © Alena Snelling, 2024

ISBN 978-80-7637-461-4

ISBN ePUB: 978-80-7637-607-6

ISBN MOBI: 978-80-7637-608-3

ISBN PDF: 978-80-7637-609-0

Někdy se ocitám v rozlehlém lese a netuším, kam jdu. Pak někdy vystoupám na vrchol a najednou všechno vidím jasněji. V takových chvílích mívám hroznou radost.

Marjam Mírzacháníová

Prolog

Jamie řekl: Až vyrostu, budu stejně vysoký jako tyhle stromy, a jako mlok začal svižně šplhat po kmeni vzhůru. Dolezl k první větvi, když ho Eoin zarazil: Prr, Jamie, opatrně, a sundal chlapce na zem.

Eoine, prohlásil Jamie, víš, že ze smůly ze stromů se vyrábějí hroty šípů? A že jsou tak tvrdý, že člověkem prolítnou jak nic?

Ne, to jsem nevěděl, připustil Eoin.

Jamie zuřivě přikyvoval, pak si otřel navlhlý nos do červeného rukávu od bundy a zeptal se: Víš, že stromy se mění ve všechny věci?

Právě vysoké stromy měl Jamie ze všeho nejraději: sosny brzy plodí, rostou tu už po několik staletí a zabydlují se v nich rezaté veverka. Barvu jejich kožíšku Jamie zbožňoval. Stejně jako pravidelné vzory, knížky s přebaly, kočky, déšť s větrem, zaoblené předměty, Edgara Allana Poea a řeky.

Jamie nesnášel slunečné dny. Načervenalá obloha rozprostřená přes špičky stromů byla dobrým znamením – dnes hrozí přehánky. Líbilo se mu, když ho dešťové kapky švihaly do tváře a vsakovaly se mu do šatů, dokud z nich neteklo a nelepily se mu ve své tíze na kůži. Jamieho nejoblíbenějším ročním obdobím byla zima a z měsíců měl nejraději listopad, protože takový listopad, to je předvídatelný měsíc: nic se neděje, jen na městě leží jako duchna těžká temnota a současně ho bičuje prudký, vodorovný déšť. Zima bývá holá, netíží. Listí ze vzrostlých dubů je to tam a Brú – líná řeka, za

šedivého dne šedá, za slunečného počasí modrá – ve dnech mlhavé pokrývky zbělela tak, že nebylo vidět na druhý břeh, a proměnila se v nekonečný, nehostinný prostor.

Z té bílé mlhy se Jamiemu rozbušilo srdce, jako by viděl nekonečné množství duchů
(ne že by věřil na duchy)
srdce se mu rozbušilo z nekonečna (v nekonečno věřil)
ze všeho prudkého měl hrůzu, vyvolávalo to poplach v závitech jeho čínorodého mozku.

Jamie s Eoinem brzy prošli kolem ledárny s kamennými krakorci, jejíž hliněná kupole prorostla trávou a křídlatkou. Řeka se tu kroutí a klestí si cestu k horizontu a Jamie rád chodíval až sem, blíž k estuáru. Ještě nikdy nestál na palubě lodi, tu energii pod sebou doposud nepocítil, přesto ji náhle nutně potřeboval zažít.

Pozorovali muže, který kolem nich proplouval na koraklu a mával jim. Jamie se zamyslel, jestli mu ta loďka připomíná černého slimáka, nebo spíš mořskou příšeru vzhůru nohama. Nakonec se přiklonil k tomu, že vypadá jako pirátský klobouk, který si loni musel nasadit na Terryho šestých narozeninách, nedlouho poté, co se Terry přistěhoval do Emory. Gumička toho pirátského klobouku Jamieho pod bradou škrtila, až to pálilo. S řevem vyběhl ven, nakonec se usadil v tichosti na druhém konci zahrady a pozoroval míchačky betonu, co kolem projížděly k novostavbám, dokud za ním nepřišel Eoin a nezachránil ho. A tím i celou oslavu. Terryho mamka opakovala: Mě to tak mrzí, promiň, a celá zoufalá se snažila Jamieho obejmout a tiskla si jeho tvář ke své.

Otočil se na podpatku svých holínek a otázel se: Co kdybychom sem přišli zítra a zaplavali si v řece, Eoine? Když poplaveme daleko, přemýšlel nahlas a horečně mával rukama za hlavou, dostaneme se až do Ameriky. Nasadím si rukávky...

Vtom popadl Eoina za zadní kapsy džínů: Eoine, bacha, máš rozvázané tkaničky, a myslel přitom na děti ve škole, co jim říkají kaničky.

Dík, řekl Eoin, a teď už pššt, nebo řeku probudíš, a přiložil si prst ke rtům a náhle se mu sevřela hrud'. Rozepnul si bundu a sklonil se, aby si zavázal běžecké boty.

Jamie pronesl: Řeky nespí. Brú určitě ne. A znovu při tom slově prorazil dechem rty: *Brú*. Líbilo se mu, jak se mu přitom roztrásla pusa. Někdy se úplně vyleje, věděl to? Paní učitelka řekla, že když se vyleje, tak nadělá hroznej bordel. A věděl jsi, že Brú znamená drtit? zeptal se Jamie a současně ťukl rukama v zápěstí o sebe. Věděl to? Říkala to paní učitelka a taky říkala, že to je dobře, protože řeky jsou důležité, jenže taky špatně, protože když jsou silné, a zas si utřel nudli, tak můžou rozdrtit ryby a kameny a lodě, a to není dobrý, to vůbec není dobrý, když všechny spolyká. Podíval se na řeku a dodal: Nebo rozdrťí.

Eoina zaměstnával tlak na hrudi.

Taky jsem si vyhledal *Brú* v irskoanglickémaanglickoirském slovníku a prý to znamená i hostel, vyprávěl Jamie, ale rázem se odmlčel a tahal se za řasy, které ho zlobily v oku. V hostelu jsme nikdy nebyli, Eoine.

Jamie toho Eoinovi vždycky navykládal dost. Jeho učitelka vyhodnotila, že na to, jaký je to povídálek, nerad tráví delší dobu ve společnosti ostatních dětí. Taky se zmínila, že kdykoli chce Jamie něco říct, prostě to musí říct hned, nepočká to. Eoin se bránil, že tak to děti prostě mají, přesto si nastavili jasné cíle a zásady: Počkej, až na tebe přijde řada. Když mluví ostatní, poslouvej. Najdi si kamarády a udrž si je. Jenže Jamieho vždycky zrovna něco zaujalo a vyvedlo z míry, a jakkoli to působilo kouzelně a bezprostředně, často reagoval velmi prudce.

Eoin odvětil: V hostelu jsme nikdy nebyli, protože tam na pokojích ubytovávají hrozně lidí. Tam by se ti nelíbilo.

Jak to můžeš vědět? Nikdy jsem tam nebyl, opáčil Jamie.

Jo, to se ptáš dobře. Já jsem ale v hostelu už byl, odvětil Eoin. Je tam narváno.

Jako když jsi byl malý? Napěchovaný ve škole s dalšími kluky?

Přesně tak, přitakal Eoin, jako na koleji. Na neposedného kluka jako ty je to moc ruchu, tam by ses nevyspal. Navíc hrozně rád spíš pod stanem. Co si takhle zajít zítra na bazén?

Jamie miloval vodu, ale jen tu dešťovou, plovárny nesnášel.

Když se Jamie naučil mluvit – to mu byly dva a něco, do té doby vydal sotva hlásku –, rovnou pronášel plné, rozvíuté věty, většinou recitoval básně, zpravidla básně Edgara Allana Poea. Poea objevil v knihovně, nalákal ho pták na pozadí rudé obálky. Jamie knihovnu zbožňoval, hučení světel, červeň koberců, plastový žlutý nábytek. Bylo tam teploučko a byla cítit po ponožkách. Knížky hltal, a tak ho tam jeho babička Marie brávala každý týden. Po knihovně si zašli do hotelu na náměstí na čaj a sušenky v kostkovaném igelitovém obalu. Marii lákaly knihy, na jejichž obálkách figurovaly ženy, někdy ženy v doprovodu mužů s povolenými kravatami kolem obnažených krků. Jamie nedokázal pochopit, jak zvládla během jednoho týdne přečíst tolik stránek a zároveň uklidit každý dům v Emory. Po cestě domů hulákal: *Satan slal tě, či Bouř z mraků štvála tě se vztekajíc bídného, však duše chladné, v okouzlené kraje zrádné* – dokud mu Marie Poea nezatrhla.

Toho dne, kdy Jamie přišel na svět, Marie přispěchala na Christ's College, aby svému synovi sdělila, že jeho dívka rodí. Předčasný porod. Na únor to byl zvláště prosluněný den.

Eoin se nudil na hodině latiny v posledním ročníku. Celé jaro všichni omílali: *Ani se nenaděješ a budeš mít po zkouškách.*

To ale neplatilo pro Noelle Doyleovou a Eoina O'Neilla.

Noelle si přerušila studium na žádost dívčí školy. Těhotné studentky prý do školy nemají chodit, vysílá to špatný signál ostatním studentkám. Utnula i svoji slibnou plaveckou kariéru.

Jakmile Marie zabušila na dveře třídy, Eoin vyskočil a na místě nechal aktovku i s kuřecími sendviči k obědu. Už se nevrátil. Totiž během těch hektických chvil bezprostředně po porodu stoupl Noelle Doyleové krevní tlak. Nemocniční přístroje začaly vrískat a miminko, zavinuté jako teplá vepřová pečínka, dostal do náruče Eoin, zatímco Noelle převezli na jednotku intenzivní péče, kde o pětapadesát minut později, obklopena svou početnou rodinou, zemřela. Její příbuzní se vypotáceli ze dveří, do jednoho vzteky bez sebe, a křičeli na Eoina, který svíral miminko pevně v náručí. Jedna z Noelliných starších sester, ta s prstýnky vlasů, na něj plivla, pak se na něj vrhla a zpola ho objala, zpola do něj bušila, jak už to smutek s lidmi dělá, dokud je od sebe neodtrhli příslušníci ostrahy. Eoin držel miminko v náručí i poté, co celá rodina odešla, nikdo z nich se ani neohlédl, nikdo si nevšiml, že pod čepičkou má Jamie O'Neill kštici kaštanových vlasů a mezi obočím vrásky přesně jako jeho matka.

Jednou na silvestra, těsně před odpočítáváním, seděl Eoin vedle Jamieho na pohovce. Ztlumil televizi a pustil si staré video Noelle na plaveckých závodech. Míval jich stovky. Noelle rozesmátá odpoledne po škole. Noelle na procházce v lese. Úplně zmáčená Noelle na pikniku. Noelle křenicí se před kinem. Noelle převlečená za dalmatina na Halloween, namalovaná a s černobílou parukou na hlavě. Jenže jednou, výjimečně, si

Eoin zašel do hospody s klukama z fotbalu, a když pak vztek-
lý, opilý a osamělý seděl ve svém malém, temném obýváku,
smazal všechno, co v telefonu měl. Potom položil mobil na
laminátovou podlahu a s veškerou silou ho rozdrtil patou.
Načež se vyzvracel a vzápětí usnul. Ráno se probudil a zma-
teně pobíhal kolem, v puse sucho a v hlavě kladivo, pokrytý
vrstvou potu a zmítaný touhou zmizet. Ale vtom se probudil
Jamie, slezl dolů a začal se vyptávat, takže Eoin se chtěl nechtěl
musel sebrat a vydat ze sebe, co je zapotřebí dát malému
chlapci. Ještě po několika letech si Eoin každé smazané video
přehrával v hlavě, než usnul neklidným spánkem. Video se mu
však v duchu postupně zamlžovala a bledla, až nastala chvíle,
kdy si Eoin vůbec nedokázal vybavit Noellinu tvář.

a i když se ji snažil (znovu) poskládat:

úsmev, zrzavé vlasy, oči, pihatý nos, široká ramena,
kousek po kousku mizela, až bylo nemožné si ji oživit.

Plavecké závody čistku přežily jen proto, že video viselo
na školních stránkách.

Jamie si všiml změny výrazu v tátově tváři a sebral mu
telefon, aby se taky mohl podívat. A tak s příchodem roku
2013, roku, kdy oslaví sedmé narozeniny, poprvé spatřil svoji
mámu, na celé dvě minuty a osm vteřin.

*Noelle se vedle bazénu zahřívá, krouťí pažemi, protahuje
se v ramenou dozadu, nasadí si tmavé plavecké brýle na široký
obličej, upraví si vlasy pod červenou plaveckou čepicí, popo-
táhne si červené závodní plavky Speedo u stehén, pak ještě
jednou, třikrát si poskočí na špičkách a nakonec zakývá hla-
vou ze strany na stranu. Tribuny jsou plné až po okraj, většina
diváků oděná do školních uniforem. Skandují její jméno, jako
by na tom šíleném krátkém okamžiku visel jejich život, a ona
skočí a kmitavými pohyby se žene vpřed jako babočka admirál
po letní obloze.*

Jamie sleduje video dennodenně, vždycky ho zastaví těsně předtím, než Noellina pěst vystřelí do vzduchu. Pak ho zase pustí a ona se otočí na Jamieho a usměje se.

Eoin křikl: Opatrně, Jamie, neběhej tak rychle.

První roky byl Eoin z chlapce zmatený. Vlastní dětství mu posloužilo spíš jako hrubý náčrt, a tak Marie z knihovny přinášela příručky i pro něj,

jenže k němu nic nepromlouvalo. Něco málo si odnesl z *Bezpodmínečného rodičovství* Alfieho Kohna. S popisem na obálce se dovedl ztotožnit: stal se z vás rodič, přijměte to, zahrňte své dítě bezpodmínečnou láskou. Nejde o hvězdičky, splnění úkoly a nesmyslné odměny. Vysoké stromy se nad nimi zavřely a Eoin pocítil naléhavou potřebu z lesů odejít, bobtnaly v něm vtíravé myšlenky na katastrofické scénáře –

to se mu dělo běžně,

a tak dělal první poslední, aby Jamieho uchránil před všemi pohromami světa, až ho omylem chránil i před celým světem.

Šli po žlutnoucí stezce,

zrychlili,

kluk si poskakoval, rozběhl se ke stromu a objal ho, a tak se Eoin mohl nadechnout.

Jamie pravil: Eoine, kluci si v průměru zlámou míň kostí, než si myslíš.

To mi nezní jako přesná data, Jamie, opáčil Eoin. A nepokoušej čísla.

Přesností dat si de facto nejsem jistý, řekl Jamie.

De facto?

Ano, to je z latiny, znamená to ve skutečnosti, opravdu. *O tom de facto nic nevím.* Ale mohlo by být pěkné vylézt si na strom a rozhlédnout se po Emory. Vždycky mě varuješ, že si něco zlomím, ale to je mýtus.

Co že to je? zeptal se Eoin.

Mladí přicházejí o život ze zvláštních, nepředstavitelných důvodů.

Na to Eoin: A je tu další moudro. Tentokrát ovšem o něco přesnější.

Jamie hledal v Eoinově tváři nějakou náповědu. Kdepak, to bylo celé. Už jako malý zjistil, že lidé prostě někdy domluví a hotovo.

Jamie se brzy vytáhl a dorostl do trojúhelníkové siluety po matce, v ramenou byl na přelom prvního a druhého stupně nezvykle široký. Vůbec se mu nechtělo skákat do řeky nebo šplhat na stromy. Duchem byl pořád někde jinde. Ne v lesích, to už ne, ale jen těžko se odtrhoval od mobilu a počítače nebo taky od velké tabule, kterou měl v pokojíku. Řešil na ní vzájemné vazby mezi vším, co den dal, mezi radostmi i problémy.

Jednu obsesi však dál společně rozvíjeli – dlouho do noci koukali na filmy. Eoin někdy usínal, to mu pak Jamie nadzdvihl ruku, aby se vyprostil z jeho objetí, přehodil přes něj starou deku a v tichosti se odebral do postele.

Jamieho školní uniforma visela na dveřích jeho pokoje, chránil ji průhledný igelitový pytel s cedulkou: Zákazník: Jamie O'Neill. Na účet podniku. Ať se daří, Jamie. ♥

Než si Jamie vzal poprvé cokoli na sebe, muselo to jít do čistírny.

Nátělník. Trenky. Červené. Výtečně. Ponožky. Červené. Jedna ponožka. Druhá. Kam boty. Kabátek. Kalhoty. Včera si dal. Ty elastické. Počkat. Nejdřív zapni Marjam Mírzáchániovou. Počkat. Přemejšlej... Nejdřív přemejšlej, Jamesi... Jestli se chceš někam vypravit. Vysmát se sám sobě za výraz „vypravit“. Zamyslet se nad tím, jak to zní. Vy-pra-vit, pravit, pravitko, pravítko, pítko, pít kolu, pijeme kolu, u jednoho stolu. A znovu. Vypravit, pravítko, pítkolu, u jednoho stolu. Jo, dobrý. Oblíbená barva? Rezavá. Taky kočky. Když maj tu barvu. Jejich srst. Všechny. Zrzavé. Bezsrsté. Kalhoty. Jo. Vlastně. Ty pěkné. S puky. Tak. Pásek. Utáhnout. Ještě víc. Nová dírka. To není dobrý. Eoin ji prostě musel proděravět vidličkou. Povzdech nad Eoinem. Stupeň frustrace? Deset. Dejchej. Košili. Bílou. Tak. Kravatu. Červenou. Hrůza. Červený šátečku, kolem se tó-oč... kolem... se toč. Nevím pró-oč. Ustlat. Já nevím PROČ... Vstávej. Koukni na oblohu. Vstávej. Polož ty nohy na zem, jak říká Eoin. Cirkadiánní rytmus. Ukotvi se. Tak. Vstávej. Chlupy na nohou. Spočítej je. Nejdřív je spočítej, uklidni se. Tělo v prostoru. Nezpívej si. Zazpívej si. Tak už vstávej. Musí jich být sudý počet. Sudý nebo dělitelný třemi. Sudý nebo třemi. Ták. Neber si ty červené ponožky, neporušuj školní řád hned

první den. Kdybych si tak... Kdybych si tak... Kdybych si tak mohl postěžovat vedoucímu, že se mi nechce do školy... Jaký to má smysl?

Jamie si prošel celý den v hlavě

a mezitím, co se jeho pokojem rozlil zvuk deště z přístroje, který Eoin objednal na internetu, zdi se oděly do růžové, zarudly a přesvědčily ho, že splývá uvnitř voskové lampy.

Doufal, že to dneska

v pondělí,

když už je sudé,

šestadvacátého,

jenže lichého roku,

devatenáct,

navíc v jeho lichém věku, snad nejvíc lichém a smolném roce života vůbec,

ve třinácti,

že to dneska půjde podle plánu.

Protože se narodil ve tři odpoledne, trojka byla jeho šťastným číslem, a tak si třikrát pošeptal *Dobré ráno*, pak se protáhl, přejel si rukou po noze a spočítal všechny nové chlupy: Pět. Šest. Sedm. Sedm.

Liché číslo, to vůbec není důvod k radosti (pakliže to není trojka)

takže

prstem obtáhl teplou fialovou žílu a zmáčkl jeden chlup mezi ukazováčkem a palcem a vytrhl si ho z těla, z těla tak nebezpečně výbušného jako Kilauea na Havaji, z těla, které už vyvěralo. Slézal z postele a nataženými rukama se přitom držel žebříku za zády jako gymnasta před závěrem sestavy. Pak pohladil úhledné komínky knížek na dolní palandě.

Když nastoupil na základní školu, zaspávali ho pozvánkami na oslavy – pro rodiče to byl výraz slušnosti. Netrvalo

dlouho a spočítal by je na prstech jedné ruky. Ve druhé třídě už si žádné barevné pozvánky s opičkami a klauny, nadepsané rozpustilým písmem hrajícím mnoha barvami, do aktovky necpal, až na jednu zbloudilou od nového spolužáka Terryho, a to byla nakonec taky tragédie. A tak byla spodní postel u Jamieho v pokoji, kdysi zamýšlená jako lůžko pro kamarády, až u něj budou chtít přespát, tou dobou přeřazena, resp. povýšena na Sídlo Jamieho knih značného významu. Hromady knih na nepovlečené matraci připomínaly želví krunýře. Na každém neposkrvněném obalu stál rukou popsáný lístek: Rok a Místo vydání, Datum rozečtení, Datum dočtení, Prvotní reakce a nejdůležitější údaj vůbec: Počet hvězd dle Jamieho O'Neilla.

Kritika byla nemilosrdná. Ze všech těch knih se jen jediná mohla těšit z pěti ručně namalovaných hvězdiček od Jamieho O'Neilla – *Sebrané dílo Edgara Allana Poea: Povídky a básně*.

Pohlédl z okna, nad střechami z pálených tašek jak přes kopírák se nesla ranní obloha. Mariino auto u sousedů nestálo. Zpřímá se díval na rudě planoucí nebe. Line záře. Hřeje ruce. Barví tváře. Hřeje ruce. Barví tváře. Červená se. Line záře.

Jamie si zapnul počítač a ještě v pyžamu se k němu posadil, zároveň si prsty vytrhával zbylé chlupy ze zahřáté nohy. Chlupům na nohou prostě nerozuměl. Obočí zachytává pot. Marie mu vysvětlila, že ochlupení v ohanbí chrání před různými infekcemi. Ale proč by mu měly růst chlupy na nohou, to nechápal. Akorát ho otravovaly, stejně jako chmýří nad horním rtem.

Na YouTube si otevřel přednášku Marjam Mírzachániové na téma Dynamika na modulových prostorech křivek. Záběr na ni, usmívala se. „To jsou skvělé křídly,“ řekla a Jamie ženě v zeleném svetru s krátkým sestřihem úsměv oplatil. Cítil

se díky ní a jejímu škrábání na tabuli v bezpečí. Zaníceně hovořila o toku definovaných bandlů a současně kreslila nádherné tvary. Stala se první držitelkou Fieldsovy medaile, matematicka, která chtěla být spisovatelkou. Její dcera se nechala slyšet, že vidět matku při práci prý bylo jako pozorovat malířku v akci.

Jamie měl v pokoji tabuli popsanou seznamy a pokreslenou stromy a včelami a šíleně tvarovanými koly, nahrubo vystínovanými černou barvou s popisem „rtuť“... a pak tam stál ještě jeden seznam vyvedený titěrným písmem:

Perpetuum mobile – Návrh (šanon pod psacím stolem), Konstrukční řešení (v procesu). Možná se budeme muset uchýlit ke stroji, který vyžaduje slabý tlak zvenčí jako impuls k pohybu.

Riemannovy variety

Noelle plave: kinetická energie, kterou vyvíjí plavec??

Kulečnickové stoly: nekonečný pohyb koulí (Vyhnout se dírák? Vycpat kapsy? Vyrobit neděrovaný stůl?) Zakomponovat různé odstíny rudé. Ruměnc. Jamienec (inspirováno Yvesem Kleinem a jeho modří či odstínem vantablack)

Shakespearovské nadávky (na denním pořádku)

Šišky jako nástroje předpovídání deště (rozmístit jich víc po parapetu. Dát pár Marii.)

Žlabatky a hálky na listech dubů

Puberta, sopky a ochlupení

Trojrozměrné puzzle (na řadě je Eiffelovka)

Kde se uchovává energie mrtvého člověka??? Obnova energie...

Pozn. pod čarou:

Barvy, původnost vynálezu nové barvy, se odehrává mimo jiné na průsečíku umění, designu, vědy, biologie a fyziky.

Vedle v pokoji se neklidně převaloval Eoin. Celou noc sebou házel v posteli, až prostěradlo skončilo na zemi. Jehličky vláken obnažené matrace mu poškrábaly a podráždily pokožku. Ani nevěděl, kolikrát vzal v noci do ruky telefon, než ho zas zahodil, a to byl náramný počtář: ustavičně teď něco odměřuje a stopuje. Na nemoc sedmé noci, horečku nedělního večera už si navykl, tohle bylo něco jiného. Jamie nastupoval na střední a Eoinovi v hlavě vířily chvíle z chlapcova života v různém věku. Hodiny se rozpomínal na Jamieho první vypadlý zub. Na jeho první kroky. Přehrával si v mysli dny, kdy ten jeho kluk nezavřel pusu, a chvíle, kdy ho měl víc poslouchat. Kdy se zbytečně rozčílil. A právě výčitky ve spojení s úzkostmi mu nedaly spát, dokud ve vzpomínkách nespočinul na jednom červnovém večeru, kdy Jamie uvil na trávníku v zahradě náhrdelník ze sedmikrásek a ověncil jím vyhublý krk zaběhlé kočky.

Jamie! Chlape... všechno v pohodě? zeptal se Eoin a už strkal hlavu do dveří synova pokoje. Slyšel jsem tě tu štrchat. Co tě to takhle brzy popadlo?

Naškrobená šedá uniforma ležela na koberci. Široké sako i motto na něm vyšité jako z jiné doby. Eoin by ho nejraději vrátil do čistírny, že si popletli zakázky. Pak z igelitového obalu vytáhl spínáček a vyndal ven vzkaz.

Jamie řekl: Jo, Eoine, jsem v pohodě.

Velkej den, co? nadhodil Eoin a přehnul růžovou cedulku z čistírny. Vzápětí těch slov litoval. Očekávání bylo to nejhorší, přesně tak tomu bylo při narozeninách, o Vánocích, před výletem – kdykoli mohl Jamie odpočítávat.

Eoine? promluvil Jamie.

Ano?

Přemýšlel jsem o cestě.

Můžeme jet dodávkou, jestli chceš, navrhl Eoin. Chtěl bys?

Ne, opáčil Jamie, ale projížděl jsem si v hlavě trasu, všechny ulice, a všiml jsem si, že Marie už odjela, už někde uklízí.

A ty ses s ní chtěl rozloučit?

Ne, vždyť mi už včera popřála *Hodně štěstí, Jamie...* Vtom se Jamie zarazil.

Eoin si znovu promnul oči. Bude to v pohodě. Slibuju.

To mi slíbit nemůžeš, Eoine.

Asi bude lepší, když pojedeme dodávkou. Hodím tě tam.

Ne, odmítl Jamie.

Dobrá, řekl Eoin.

Eoine?

Ano?

Ještě že na tu školu nechodí žádné ženy.

Eoin se zasmál a odpověděl: Ještě toho budeš litovat.

Nebudu, trval si na svém Jamie.

Na co koukáš? zajímal se Eoin.

Snažím se přijít na to, jestli mi Mírzáchániová nepomůže uplatnit zákony geodynamiky při stavbě mého stroje, abych se dostal...

Měl jsem za to, že jsi od toho upustil, řekl Eoin.

Neupustil, to ty ses rozhodl, že bych od toho měl upustit. Když se dostanu na bazén na stupně vítězů ve chvíli, kdy Noelle dosáhla právě takové... právě takové rychlosti... A když k tomu dosáhnu totožného výkonu. Nebo prostě vyrobím stroj, který se pohybuje plynule stejnou rychlostí. Pak bych snad...

Co bys snad?

Jamie se znovu odmlčel a pevně sevřel v pěsti chomáč vlasů. Eoin odtáhl ruku svého syna dál od jeho vlasů a ukazovákem mu obkroužil dlaň. Nevrátí se, Jamie, ani matika, ani stroje ji nepřivedou zpět.

Jamie mu vytrhl ruku ze sevření a udeřil do mezerníku. Mírzáchániová se pohnula a namalovala na tabuli ornament

připomínající květ lotosu. Pak se usmála. Jamie video opět pozastavil a zahulákal: Jasně že se nevrátí, Eoine. Nejsem blázen. Nevěřím iracionálně v její návrat.

Vím, že nejsi iracionální. Prostě bych nerad, aby sis dělal plané naděje.

Naděje? zarazil se Jamie.

Říkej tomu, jak chceš, perpetuum mobile, tvoje mamka. Energie. Eoin zívá a stiskl kuličku, kterou uválel mezi prsty z cedulky z čistírny.

Jamie znovu stiskl mezerník, už potřetí, a Mírzáchániová mluvila dál.

Hele, dobrá, víš co, už si do háje dělej, co chceš, Jamie. Mámu stejně nepoznáš. Eoin měl najednou mžítka před očima a pokoj se s ním točil. Chybí ti, já vím, dodal, tentokrát jemněji.

Jak by mi mohl chybět někdo, koho jsem nikdy nepoznal? opáčil Jamie.

Ti dva prožívali smutek zcela rozdílně. Prvý z nich pociťoval silný vztek, z něhož se nikdy nesebral, kdežto druhý věděl, že něco postrádá a že do té prázdnoty přesně pasuje postava matky, a byl pevně rozhodnut, že on tu mezeru dokáže zaplnit.

Eoin chtěl změnit téma, tak nadhodil: Jamie, vždyť perpetuum mobile porušuje první i druhý termodynamický zákon.

Souhlasím. Jenže! Postavit stroj, který se nikdy nezastaví, je možné. Vím, že je možná nemožné postavit stroj naprosto samostatný.

Eoin se uvolnil. Tohle bylo poprvé, kdy Jamie ve výměně názorů ustoupil.

Jenže co takový atmosférický tlak? Nebo přírodní energie? Jamie si poškrábal štípanec na hřbetě ruky. Spustila se mu z něj krev.

Snad, ale dneska máš už tak plno, poznáš nové kamarády. To první ano, to druhé ne, řekl Jamie hluše.

Eoin odvětil: Je známo, že energii nemůžeš vytvořit ani zničit, jen přeměnit. Perpetuum mobile by muselo vykonávat práci bez působení energie. Prostě nechci, aby sis dělal plané naděje.

Jistě, Eoine, a izolovaná soustava nevyhnutelně směřuje k chaosu. Já si plané naděje nedělám.

Jamie tomu rozuměl. Akorát tomu rozumět nechtěl. Noel le nikdy neustala v pohybu. Od chvíle, co ji spatřil na obrazovce. Její hybnost byla konstantní, avšak omezená.

Už tě nechám, řekl Eoin a jemně dovřel dveře synova pokoje. Mám tě rád.

Jamie odpověděl: Ano. Ano, máš.

Jamie obrátil pozornost zpátky k obrazovce. Smyčky nakreslené bílou křídou na tabuli ho nenechávaly chladným. Mírzáchániová je dál protínala. Podařilo se jí odhalit důmyslné, obecně platné vzorce ve věcech, které v Jamiem probouzely nadšení. Nacházel útěchu v myšlence, že dynamické systémy se chovají stejně nahodile jako vzruchy a poruchy lidského srdce. Prozatím však chlapci unikalo, jak všechny ty teorie aplikovat v praxi, především jak by jich mohl využít pro svůj stroj.

Jednoho úplně obyčejného pondělního rána, jen pár chvil před začátkem prvního školního dne na střední,

Jamie O'Neill ví následující:

jaterní testy jeho matky poukazovaly na zvýšenou koncentraci enzymů, její mladé tělo v oněch cenných a tragických chvílích bezprostředně po porodu zareagovalo přemrštěnou reakcí –

to bylo zřejmé již během porodu vzhledem k proteinurii, kterou vykazovala,

i on ví ze svých rešerší,

že musela mít větší množství bílkovin v moči. Mohla trpět nedostatkem krevních destiček. Šílenou bolestí.

Už proto jí do žil pustili labetalol a roztok síranu hořečnatého (MgSO_4),

což jí mělo snížit krevní tlak,

jenže tou dobou už jí selhávaly orgány,

počínaje ledvinami.

Mozek odešel jako poslední.

Jamie ovšem neví, co si asi Noelle pomyslela, když ho poprvé spatřila. A kolik minut si ho mohla chovat. Jestli ho vůbec chovala. A hlavně co se jí přitom honilo hlavou.

Má v úmyslu, resp. chtěl by prokázat, že pravděpodobnost, s níž jsou propojeny cykly všech jeho životních událostí, a energie, kterou je posedlý

(stejně jako M-teorií ve vztahu k perpetuu mobile a k nekonečnu),

znamená,

že je nadprůměrně zasíťovaný v komplexní pavučině propojenosti všech, kteří ho kdy měli rádi, kteří ho kdy budou mít rádi,

to on je pojítkem,

dokonce i energie těch, jež nepoznal, obíhá planetu, dokonce i energie těch neznámých, kteří si k němu během jeho života najdou cestu,

a jelikož země je zakulaceným povrchem, některé cesty vytvoří jedinečnou geodetiku, a tak, čistě z hlediska pravděpodobnosti, by Jamieho Křivky mohly vytvořit nahodilou soustavu událostí a činů,

ovšem zároveň

někde hluboko v chlapcově mysli vězela smrtelná obava, která mu diktovala plánovat si každý den do nejmenšího

detailu, neponechat nic náhodě, přece jen ztratit jednoho rodiče byla tragédie, ale ztratit dva už by byla nedbalost.

Bylo půl sedmé ráno.

Jamie O'Neill se dostane do Londýna na první hodinu včas, i když je to na Christ's College celé dva tisíce osm set šestnáct kroků.

Přesně.

Jseš nervózní? zeptal se chraplavě Paul Mahon své ženy. Tess postávala u okna jejich ložnice a očima hledala řeku. Dneska bude zase hezky, odvětila, když pohledem přejela oblohu nad vysokými stromy, kde mezi zelenými korunami proplouvaly řasokupy.

Paul řekl: Zatáhne se.

No jasně, odsekla potichu.

Určitě jsi v pohodě?

Jsem, řekla Tess.

Moc to hrotíš, Tessy, jsi prostě nervózní, poprvé po prázdninách ve škole. Na začátku školního roku jsi vždycky nervózní.

Mám takové tušení, prohodila Tess a celá se otrásla. Rychle si přejela rukama po pažích. Podzimní vzduch uměl štípnout. Pod oknem vedly telegrafní dráty a na nich seděla jedna macatá vrána vedle druhé. Kabel se pod jejich tíhou prohýbal.

Už několik měsíců Tess sužoval pocit hrůzy. S děsem se budila, s děsem usínala. Zrychlený srdeční tep sváděla na brandy, slabost na pivo, netečnost na xanax, pocity hrůzy zas na upravenou dávku antidepresiv. Během letních měsíců jí bylo jedno, co jí. Chvilí se přejídala sladkým, chvilí držela přerušovaný půst, bez důvodu a režimu. Vinu svalovala na ty injekce, na to, jak se jí z nich pořád střídaly nálady – zničehonic propukla v pláč, rázem ji zas zaplavily pocity radosti, jak na houpačce. Bylo jí z toho těžko. *Je mi to fuk, nebylo mi přáno,*

co se má stát, stane se, nemá cenu rvát se s osudem, a pak zas Zaslouží si vůbec někdo dítě? V téhle době?

pak se do popředí dostala jedna myšlenka

Kdo by chtěl přivést dítě na tenhle svět?

To je normální, pronesl Paul a posadil se. Hlavu si opřel o semišové čelo postele. Víš, Tessy, ty už to tak máš... Četl jsem o tom...

Paul Mahon by si sotva nechal ujít příležitost seznámit někoho s jeho povahovým rysem, kterého si v danou chvíli povšiml, načež svou poznámku opřel o knihu, kterou četl, jen si zrovna nemůže vzpomenout na její název.

Ty už to tak máš, řekl, přesně takhle se chováš vždycky o prvním školním dnu, neseš to hůř než žáci. Zazvoní, řekl a luskl prsty, a rázem jsi zas v pohodě. Překřížil pihaté paže. K večeru zas budeš ve svý kůži. Ty se hrozně nervuješ, Tessy. Vždyť jsou to jenom děcka.

Jo, máš pravdu, špitla jemně Tess. Máš pravdu.

A to ho umlčelo. A to signalizovalo shodu.

Na Christ's College byla Tess naposledy ještě v jiném stavu.

Teprve v prvním trimestru. Osm týdnů. Šest dnů. Čtyři hodiny.

Tess pozorovala ptáky.

Co tě znám, pořád se o něco strachuješ. Do října budeš hotová a ta tvoje úzkost zmizí raz dva. Budeš v pohodě.

Tak budu hotová, nebo v pohodě? doptávala se Tess.

Hotová, Tess, ty z toho budeš tak hotová, že už nebudeš mít na nějakou úzkost ani pomyšlení. Načechral dva polštáře, podložil si jimi pihatá ramena a posadil se víc zpříma.

Z povlaku vypadlo bílé pírkó a plulo vzduchem, než přistálo na parketách, leželo tam a mírně se chvělo. Pak se upokojilo. Kachní, nebo husí, zvažovala, což jí vnuklo vzpomínku na

masného rožněného ptáka na pekáči, kterého připravovala Paulova matka na vánoční večeři. Každý rok se na hostině sjedou stejné tváře. Každý rok vyjde na mrtvého opeřence stejný ošklivý talíř s velkými malovanými slunečnicemi.

Postarejte se o chlapce, říkávala, děvčata se obslouží sama.

Políbila Tess dvakrát na tvář, rozpačitě, jako v nějakém francouzském filmu, nikoli na irském západním pobřeží, kde si lidé nikdy nejsou tak docela jisti, jak by se měli pozdravit. Tess měla ten slunečnicový tác podědit. *Tenhle přejde na vás, říkávala paní Mahonová nesouc těžký pokrm ke stolu, abyste se mi mohla postarat o chlapce, až tu nebudu.*

Synové jí zatleskali.

Ten nejstarší začínal každou větu slovy *Je to jen můj názor, ale* a pak začal s takovou vervou přednášet, že by vám muselo být odpuštěno, kdybyste každé jeho slovo měli za nezpochybnitelný fakt. Ten mladší byl blázen do počítačů a nikdo mu neměl za zlé, když se nechoval způsobně. Kolikrát na rodinnou sešlost dorazil pod vlivem a choval se protivně. *Je unavený*, pronesla paní Mahonová po večeři. Starší z žen, podsaditá růžolící dáma převoněná sladkým parfémem, Tess připoutala ke kuchyni, kde spolu myly a utíraly nádobí a ona ani na okamžik nezavřela pusu, klábosila o nekonečných seriálech, o nákupu potravin přes internet nebo o stavu Brookeova hotelu na náměstí, kde je neodkladně zapotřebí přechalounit veškerý nábytek.

Tess zadržela dech, dokud pírkó na zemi neleželo bez hnutí.

Paul se naklonil z postele a prsty šátral po podlaze, dokud jeho ruka nenahmatala notebook. Hodil si ho na břicho, nad nímž se přes pokrčená kolena vzdouvala deka.

Tess se zahleděla do šatní skříně a zaskuhrala.

Obleč si něco tmavomodrého, řekl Paul a zapnul počítač. Tmavě modrá ti sekne.

Víte, vaše manželství, a opravte mě, jestli se pletu, ale poslouchám vás tu oba už několik týdnů, a vnímám to tak, že sdílením jste si problémy jen znásobili. Souhlasili byste s tím oba? Musíme to překonat, což vyžaduje jisté úsilí na obou stranách, problémy potřebujete sdílet, musíte při sobě stát, stáhnout se do sebe nikomu nepomůže, Tess. Zajímala by mě vaše perspektiva. Paul tu za poslední týdny vyjádřil množství postřehů. Následující týdny bych ráda poslouchala, jak to vidíte vy, Tess. Chápu, že vaše rodinné zázemí se od Paulova hodně liší, všichni jsme se shodli na tom, že k tomu musíme přihlížet, ovšem pro Paula je to těžko uchopitelné, potřebujeme, abyste nám to vysvětlila vlastními slovy. Tess, zase se uzavíráte do sebe, a Paule, myslím, že musíte Tess nechat, okupujete ji, i ona má nějaké názory a já si říkám, že bychom je měli vyslechnout. Máte rád, když věci fungují, spravujete je, tomu rozumím, nabízíte řešení, avšak i naslouchání může být řešení. Vím, že jste tady, abyste zachránili svoje manželství, abyste se pokusili zachránit svůj vztah. Nemám pravdu? Koneckonců proto sem oba chodíte, že ano? Musíme ale najít jazyk, kterým se dorozumí i Tess. Možná byste měl, bez urážky, trochu polevit. Pokud Tess tvrdí, že se dusí, pak bychom ji měli vyslechnout.

Paul s terapeutkou nesouhlasil, sezení považoval za výzvu: za příležitost se obhájit pomocí precizní argumentace, a tak se jal bránit jejich manželství na každém sezení, dokola připomínal, jak se jim dobře dařilo, i když byl čas skončit. Jednou požadoval prodloužené sezení, to terapeutka odmítla a Paul nedokázal pochopit, proč se kvůli nim nevykašala na polední pauzu. Huboval tehdy ještě na schodech ke dveřím industriálního komplexu. I ve chvíli, kdy otáčel klíčem v zapalování v jejich hondě, kterou dojížděli z Emory do Galway, se odmlčel, podíval se na Tess a prohlásil: Ta ženská to nemá v hlavě

v pořádku, Tess, a odjistil ruční brzdu. Co se manželství týče, mohla by se učit ona od nás.

A to bylo jejich poslední sezení.

Dětství zanechalo výrazně víc šrámů na Tess než na Paulovi, a tak navrhl, ať Tess využije příležitosti popovídat si s ženskou mezi čtyřma očima, třeba jí to prospěje.

Tess teď stála před zrcadlem a napřímila se, s rameny vzhůru a vzad. Měla ve zvyku se hrbít. Zatočila víčkem studeného krému, trochu si nanasla na lícní kosti a vetřela do kůže pod očima. Vsakoval se jí do pokožky a slzely jí z něj oči.

Dáš si kafe? zeptala se Tess a natáhla si tmavomodrý svetr.

Rád, řekl Paul a současně klepal do klávesnice. Bez mlíka. Z mléka sípal, někdy dokonce v záchvatu zrudl.

Tess nacpala nohy do tenisek, aniž rozvázala tkaničky – zlovyk z dětství –, a cestou dolů ze schodů se pro jistotu přidržovala zábradlí a přitom si pro sebe klela.

Kuchyň v přízemí byla zalitá světlem a po mramorovém ostrůvku se povalovaly zbytky ze včerejší večeře, kterou přinesli z restaurace. Alobalové misky se zaschlou oranžovou krustou, smažená cibule, žlutá zrnka rýže, kosti z kuřete, kroužky od červeného vína na kuchyňské desce a na splasklé igelitce zmáčkнутé plechovky od piva jako hromádka mrtvých ptáků. Tess se zvedl žaludek, když sbírala zaschlé čajové sáčky kolem dřezu.

Tess si namluvila, že do začátku nového školního roku znovu otěhotní. Co na tom, že si nedokázala sebe samu představit v jiném stavu. Nedokázala to ani ve chvíli, kdy se na testu zbarvily dvě čárky, kdy se na testu objevil výsledek TĚHOTNÁ. Jenže ranní příprava a myšlenky na školu ji zaskočily.

Alexo, pušť „Creep“ od Radiohead, zvolala Tess, když pod kohoutkem omývala talíře.

Pouštím „Creep“ od Radiohead...

Alexo, hlasitost na osmičku.

Pardon, nerozuměla jsem pokynu, pouštím „Creep“ od Radiohead přes Spotify...

Alexo, hlasitost osm, hlasi... Alexo... ALEXO, DO HÁJE, PUSTĚ „CREEP“.

Pardon, na slyšenou.

Do prdele, Alexo, zaklela Tess a dupla přitom na pedál odpadkového koše. Prudce vytáhla dva pytle, jeden na třídný odpad, druhý zapařený se směsným odpadem. Vyšla na zahradu a bouchla přitom pytlí o prosklené dvoukřídle dveře. Ten se směsným po sobě nechal skvrnu. Venku si štěrbinami v dlažbě klestil cestu zelený plevel. Paul nepostříkal zahradu – prý ten postřík s čistým svědomím použít nemůže, a tak strávil celé léto na čtyřech a za pomoci malé škrabky odchlípoval drny a delší výhonky vytrhával ze země. Do rána dorostly jiné.

Tess zas léto strávila v křesílku, četla knížky a popíjela pivo. Zájezd si nemohli dovolit kvůli poslednímu kolu IVF, ze kterého vzešla tři embrya. To bylo málo, jak tvrdil doktor Green, *hodně málo na to, že Tess ještě nebylo čtyřicet*. Dvě jí implantovali. Tess potratila. Týdny krvácela, měla bolesti a plakala v posteli, plakala ve sprše, s pláčem utíkala z obchodu, kde zaslechla dětský křik nebo mījela ženu s kočárkem.

Doktor Green Paulovy spermie označil za *rychlíky*, když Tess s nezastavitelným pláčem znovu přišla na kliniku. *Ano, ano, ano, to s člověkem zamává*, opakoval Green dokola, načež bez známky jakékoli emoce oznámil, že *už to holt tak je*.

Zůstalo jim jedno embryo.

Někde v nemocnici měli v nádobě uložené střípky obou z nich. Tess to napadlo, když vytahovala z malého mrazáku gumovou formu na led nebo když na rodičovské schůzce

někdo prohlásil, že *Von tak zlobí, protože je nejmladší, nečekali jsme ho, už tak jsme měli dva, a to vám povím, dva jsou hodně, tři jsou příliš.*

Poslední šance.

Ještě jedno, řekli na klinice, jako by si objednávala pivo v hospodě.

Když Tess potratila, ječela na Paula: Neplodná, do háje, jsem neplodná. Paula to zděsilo a chtěl jí dát čas na uklidnění, tak pár nocí přespal u bratra.

Jen si běž, běž si třeba do prdele, křičela, když odcházel.

Klid se tehdy Tess zamlouval, dokonce si oblíbila slovo *neploďná*, ačkoli před ženami v čekárně na klinice by ho nikdy nevyřkla. Tam se říkávalo spíš, že *to nejde* nebo *Nedaří se to*. Neplodnost, to byl traskavý výraz, činné slovo, které jí vyšlo z úst samovolně. Myslela na léto, které strávila v poušti se svým prvním klukem, též léto, kdy její babička Liz, jež při ní stála celý život, zemřela, zatímco se Tess pachtila nesnesitelným vedrem v úplně jiné zemi, téhož roku, kdy se její otec, Jennings, ztratil kdesi v ulicích, téhož roku, kdy byla tak zamilovaná do Lukea, že by se nejradši vůbec nevracela.

I na vyprahlých místech se mohou přihodit fajn věci. Plané kaktusy, vylidněné vesnice a vprostřed živoucí Vegas. Pokud i z jejího seschlého těla něco vyklíčí, měla by to patřičně oslavit.

Nebo zvážit.

Přece jen Vegas, to nejsou jen výhry. Lidé tam zažívají krachy.

Tess Mahonová, tvoje lůno je nehostinné území, řekla si nahlas na klinice. Jsou lidé se zúženým děložním hrdlem, lidé, co produkují spermie nepohyblivé, bez ocasu, s polovičním ocasem, jedni mají o kolečko víc, a mnozí, tak jako Tess, popírají všechny zákony medicíny, a tak se nikdy nedozví, proč

jim svět nedopřeje se množit. To mohlo znít dost sebestředně, přesto tak Tess svou neplodnost vnímala – celý svět se spíkl, jen aby dokázal, že ona a Paul se nemají stát rodiči. Jednou četla článek o ženách, které z psychologických příčin nemohou donosit dítě, a když ho doktoru Greenovi předložila, víckrát se před ní o *duševní únavě* nezmínil. Tess přitom přijala únavu jako rozumné vysvětlení jejího nehostinného těla. A jelikož s doktorem Greenem souhlasila, označil ji za nanejvýš neobvyklou pacientku.

Přitom na ní nebylo nic neobvyklého. Byla lhotejná.

Jako příklad si vezmeme úmrtí její matky:

Tess ještě nechodila do školky, a vzhledem k tomu, jak malá byla, si svoji mámu ani nemohla pamatovat, přesto neváhala její smrt probírat s kýmkoli, kdo se zeptal. Věděla, že její máma zemřela. Ne že by někdy vnímala její *přítomnost*, jak to někdy lidé nazývají, spíš dobře znala ten pocit, když ti chybí máma, obzvlášť po nocích, kdy pozorovala svého tátu, jak se opilý plazil po podlaze v kuchyni, až se schoulil do klubička v koutě u sporáku. Tess přijala fakt, že její matka je mrtvá. Mrtvá jako psi, akvarijní rybičky a cokoli na parapetě během suchých horkých dní, mrtvá jako orchideje, kterým se po listech rozlézájí sluncem zažehlé skvrny.

Taky přijala fakt, že je rozumné nevěřit lidem.

Byli svoji již téměř celé desetiletí, a aby se vyhýbali přešlapům při komunikaci, naučili se k sobě chovat slušně a bez výkyvů. Tess přišlo, že tím složila zbraně. Přestala Paulovi podsouvat svůj úhel pohledu. A Paul se zas přestal starat o to, co Tess trápí. Hodně pracoval. Měla všeho dost: všeho, co v dětství neměla, takže v tomhle smyslu se o ni dokázal postarat. Tess nakonec umlkla. Ne naprosto, ne tak, že by uváděla lidi do rozpaků, spíš taktně, slušně, prostě způsobem, jakým zdravíte

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Jak postavit loď.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.